

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

สงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตราย

หรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(นายจิรัช นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๙/๒๕๕๐

วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐

ฉ.พ. ๑๙๘/๒๕๕๐

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย

Legislative Institutional Repository of Thailand

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. เสนอโดย นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๙/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตุลาคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายนิจ ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวสุภางศ์จิตต์ ไตรเพทพิสัย ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๑
นางสาวสุพัตรา วรรณศิริกุล นิตกร ๗ นายทศวิณห์ เกียรติทัตต์ วิทยากร ๗
นางพวงผกา วรศิลป์ เจ้าหน้าที่งานธุรการ ๖
นางสาวธารินี ดวงสุวรรณ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๒
กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๘๒๘๘

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ ในทุกวันอังคารของสัปดาห์ที่มีการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นต้นไป ที่ศูนย์บริการข้อมูลกฎหมาย วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒ ๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ความเป็นมา สาระสำคัญ ตารางเปรียบเทียบ

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑
- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. (นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)..... ๒
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)..... ๓
- ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ (เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. (นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ ๕

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการ

ผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

และคณะ เป็นผู้เสนอ)

- ปัญหาการจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ..... ๗

ภาคผนวก : ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ
เพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. (นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และ คณะ เป็นผู้เสนอ) (๑)

: บันทึกวิเคราะห์สรุปร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตราย
หรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. (๕)

: คำชี้แจงความจำเป็นในการตรากฎหมาย (๖)

: พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ
เพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ (๑-)

ส่วนที่ ๑

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ความเป็นมา สาระสำคัญ
- ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตราย
หรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖
(เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข) กับ
ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือ
การป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.
(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติ

สงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตราย หรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.
(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. เสนอโดย นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ ซึ่งได้เสนอต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๗/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐

โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อแก้ไขให้ข้าราชการผู้ตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการเพราะเหตุปฏิบัติราชการมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อให้ข้าราชการที่ประสบกับการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ ทำให้เป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้ ประกอบกับเพื่อเป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. มีจำนวน ๓ มาตรา โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑) กำหนดให้ข้าราชการผู้ที่ได้รับอันตราย หรือการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ โดยทำให้ข้าราชการผู้นั้นตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ มีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ และมีสิทธิกลับมาปฏิบัติราชการใหม่ในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้ (ร่างมาตรา ๓แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘)

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมา

ของร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. เสนอโดย นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ และคณะ ซึ่งได้เสนอต่อประธานสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๐ เพื่อให้สภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมีเหตุผลในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ ดังนี้

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อให้ข้าราชการที่ประสบกับการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ ทำให้เป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้ ประกอบกับเพื่อเป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภาธิบดีบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

..... Legislative Institutional Repository of Thailand

สาระสำคัญ

ของ

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ

เพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ เพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อแก้ไขให้ข้าราชการผู้ตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ เพราะเหตุปฏิบัติราชการมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อให้ข้าราชการที่ประสบกับการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ ทำให้เป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้ ประกอบกับเพื่อเป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

..... Legislative Institutional Repository of Thailand

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๕.๑ กำหนดให้ข้าราชการผู้ที่ได้รับอันตราย หรือการป่วยเจ็บ
การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ โดยทำให้ข้าราชการผู้นั้นตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือ
พิการ มีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ และมีสิทธิกลับมาปฏิบัติราชการใหม่
ในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้ (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘)

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการ
ผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘ ถ้าอันตราย หรือการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ
ทำให้ข้าราชการผู้ใดตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟู
สมรรถภาพทางอาชีพ และมีสิทธิกลับมาปฏิบัติราชการใหม่ในตำแหน่งอื่นใด
ที่เหมาะสมได้”

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖
(เฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

กับ

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะ เป็นผู้เสนอ)

LIIRT

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตราย

หรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะ เป็นผู้เสนอ)

ปัญหาการจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ*

.....

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการ สามารถจำแนกสาเหตุของปัญหาการจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพที่เกิดจากกฎหมายเหล่านั้น ได้ดังต่อไปนี้

๑. การกำหนดลักษณะของงานหรืออาชีพของคนพิการ

กฎหมายบางฉบับได้กำหนดให้มีลักษณะของงานหรืออาชีพที่คนพิการทำได้ ถือได้ว่าเป็นสาเหตุทำให้เกิดการจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ เนื่องจากกรณีนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนใดไม่จ้างงานคนพิการในอาชีพนอกเหนือจากอาชีพหรือลักษณะของงานที่กำหนดไว้ ถือว่านายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนนั้นไม่ได้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนเหล่านั้นก็ไม่ต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดสำหรับกรณีการไม่จ้างงานคนพิการอีกด้วย นอกจากนี้ การสงวนอาชีพที่มีค่าตอบแทนต่ำไว้สำหรับคนพิการก็อาจถือเป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการอย่างหนึ่ง ปัญหาการกำหนดลักษณะของงานหรืออาชีพของคนพิการ เกิดจากประเด็นดังต่อไปนี้

๑.๑ ระบบสัดส่วนการจ้างงาน

ในการยกร่างกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ มีประเด็นถกเถียงกันว่ากรณีใดที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนมีสิทธิที่จะไม่รับคนพิการและไม่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จึงได้มีการเสนอแนวทางไว้ ๒ แนวทาง กล่าวคือ

(๑) ให้นำหน่วยงานของรัฐประเมินความสามารถของคนพิการว่าคนพิการทำงานนั้น ๆ ได้หรือไม่ หรือ (๒) ให้มีการกำหนดลักษณะของงานหรืออาชีพที่คนพิการทำได้ หากนายจ้างหรือสถานประกอบการของเอกชนใดไม่มีตำแหน่งงานที่มีลักษณะของงานหรืออาชีพที่คนพิการสามารถทำได้ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนนั้น ก็ไม่ต้องจ้างงานคนพิการ ซึ่งคณะยกร่างกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๗) เลือกตามแนวทางที่ (๒) คือ

(๒) ให้มีการกำหนดลักษณะของงานหรืออาชีพที่คนพิการสามารถทำได้ และถ้าสถานประกอบการของเอกชนปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าทำงานนอกเหนือจากลักษณะของงานที่กำหนดว่าคนพิการสามารถทำได้ ก็ไม่จำเป็นต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ในขณะที่ทางฝ่ายผู้แทนคนพิการในคณะยกร่างกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวเลือกแนวทางที่ (๑) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการนำแนวทางที่ (๒) มาใช้ โดยให้ความเห็นว่าแนวทางดังกล่าวขัดต่อหลักปรัชญาความเชื่อในศักยภาพของคนพิการ และเป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการให้ต้องประกอบแต่อาชีพที่คนพิการรุ่นก่อน ๆ ทำได้เท่านั้น ไม่ทำให้เกิดการบุกเบิกอาชีพ

* ที่มา: รายงานการวิจัย เรื่อง การแก้ไขกฎหมายที่กีดกันคนพิการในการประกอบอาชีพ โดยร.ศ. วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์และคณะ.

ใหม่ ๆ อีกทั้งการกำหนดดังกล่าวอาจจะเป็นช่องทางให้ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนมีสิทธิปฏิเสธที่จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานและไม่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ อย่างไรก็ตาม ข้อโต้แย้งของผู้แทนคนพิการในคณะกรรมาธิการ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ไม่ประสบผลสำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการออกกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อส่งเสริมการจ้างงาน โดยกำหนดว่า

“ข้อ ๑ สถานประกอบการของเอกชนใดที่มีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้น ต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ในอัตราลูกจ้างทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดจำนวนทุกสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคน ถ้าเกินหนึ่งร้อยคนต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน ทั้งนี้ เว้นแต่สถานประกอบการนั้นไม่มีตำแหน่งงานที่มีลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ และได้แจ้งให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบ และกรมประชาสงเคราะห์เห็นชอบด้วยแล้วให้กรมประชาสงเคราะห์กำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

อย่างไรก็ตาม แม้ได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงดังกล่าวตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นต้นมา รวมระยะเวลา ๙ ปีเศษแล้ว คนพิการส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาการเข้าสู่งานจ้างงานในสถานประกอบการของเอกชนตามอัตราส่วนที่กำหนดในกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๗) เพราะปัญหาจากการที่ได้กำหนดลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้ไว้ในประกาศกรมประชาสงเคราะห์^{*} ที่ออกตามความในกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๗) ข้างต้น กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง เมื่อมีลักษณะของงานหรืออาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ผู้บริหารระบบ (system administrator) นักออกแบบระบบ (system designer) นักโปรแกรมระบบ (system programmer) นักโปรแกรมประยุกต์ (application programmer) นักบำรุงรักษาโปรแกรม (maintenance programmer) นักวิเคราะห์ระบบ (system analyst) เป็นต้น^๖ งานเหล่านี้คนพิการจำนวนไม่น้อยสามารถทำได้ แต่ก็ไม่ได้มีการกำหนดลักษณะของงานหรืออาชีพใหม่ ๆ ดังกล่าวไว้ในประกาศกรมประชาสงเคราะห์ฉบับดังกล่าว เนื่องจากในประกาศ ฯ ข้อที่ ๒๗ กำหนดไว้เฉพาะว่า “งานเครื่องประมวลผลผู้ปฏิบัติงานอาชีพในหน่วยนี้ ได้แก่ ผู้ใช้เครื่องอัตโนมัติจัดประเภทคัดแยกคำนวณ สรุป และบันทึกข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ วิชาการหรือธุรกิจ รวมถึงการใช้เครื่องคัดแยกบัตรที่เจาะแล้ว เครื่องประมวลผล และเครื่องจักรที่เกี่ยวข้องกันแบบจักรกลไฟฟ้า หรือแบบจักรอิเล็กทรอนิกส์ การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนประกอบของเครื่องประมวลผล เช่น เครื่องถ่ายบัตรลงเทป หรือเครื่องพิมพ์ที่ใช้อัตราความเร็วสูง” และข้อที่ ๗๐ กำหนดว่า “งานปรับไฟฟ้า และงานไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกัน ผู้ปฏิบัติงาน

* โปรดดูภาคผนวก ๑๔ ประกาศกรมประชาสงเคราะห์ เรื่อง กำหนดลักษณะของงานที่คนพิการทำได้

^๖ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, ๒๕๔๔, กฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : พาณิชยพระนคร, หน้า ๓๔

อาชีพในหมุ่น ได้แก่ ผู้ปรับ ประกอบ ติดตั้ง ซ่อม และบำรุงรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้าหรือเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ชนิดต่าง ๆ ในโรงประดิษฐกรรม โรงงานหรือตามสถานที่ที่ใช้งาน ปรับประกอบและให้บริการมอเตอร์ไฟฟ้า เครื่องกำเนิดไฟฟ้า เครื่องมือไฟฟ้าและเครื่องมือเกี่ยวกับความเที่ยงตรง เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องส่งและเครื่องรับสัญญาณ แผงหรือตู้สวิตซ์อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ควบคุม ติดตั้งและให้บริการระบบการวางสายไฟ และอุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างง่าย ๆ หรือซัพซอนในบ้าน สถานประกอบการธุรกิจ หรือโรงงานอุตสาหกรรมรวมทั้งติดตั้งและให้บริการอุปกรณ์โทรศัพท์อุปกรณ์โทรเลข และสายไฟฟ้า” ซึ่งไม่ครอบคลุมลักษณะของงานหรืออาชีพดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนจึงมีสิทธิปฏิเสธที่จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน โดยอ้างว่าลักษณะของงานใหม่ ๆ ไม่อยู่ในประกาศกรมประชาสงเคราะห์ ฯ ฉบับดังกล่าว และปฏิเสธไม่จ้างงานคนพิการในงานเหล่านั้นได้โดยไม่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดังนั้น หากยังคงนำเอาประกาศกรมประชาสงเคราะห์ฉบับนี้มาเป็นเกณฑ์กำหนดแก่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ และยังคงทำให้มีการจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพในลักษณะของงานใหม่ ๆ ต่อไป

ประการที่สอง ในทางปฏิบัติ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องจ้างงานคนพิการตามระบบสัดส่วนการจ้างงาน มักประกาศรับคนพิการเข้าทำงานในตำแหน่งงานที่เชื่อว่า คนพิการไม่สามารถทำได้ เช่น ตำแหน่งสถาปนิก วิศวกร เป็นต้น เมื่อประกาศรับคนพิการแล้วไม่มีคนพิการมาสมัครงานในตำแหน่งดังกล่าว นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนนั้นก็ไม่ต้องจ้างงานคนพิการและไม่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แม้ว่านายจ้างหรือสถานประกอบการของเอกชนนั้นมีตำแหน่งงานที่คนพิการสามารถทำได้อยู่หลายตำแหน่ง เช่น พนักงานสลับสายโทรศัพท์ พนักงานทำบัญชี พนักงานทำความสะอาด เป็นต้น

๑.๒ การสงวนอาชีพ

ในต่างประเทศใช้การสงวนอาชีพสำหรับคนพิการเป็นมาตรการส่งเสริมความเสมอภาค เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไต้หวัน ได้มีการสงวนอาชีพหมวดแผนไทยสำหรับคนตาบอดไว้โดยเฉพาะ เป็นต้น ซึ่งคณะผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับการสงวนอาชีพสำหรับคนพิการ เนื่องจากเป็นวิธีคิดของระบบการให้หรือการสงเคราะห์ที่ขัดต่อหลักปรัชญาความเชื่อในศักยภาพของคนพิการ และอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนพิการมักเป็นอาชีพที่ได้รับค่าตอบแทนต่ำ หลักประกันทางสังคมและทางกฎหมายมีน้อย เช่น อาชีพหมวดแผนไทย อาชีพค้าสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น ยิ่งเมื่ออาชีพที่สงวนไว้มีตำแหน่งงานเป็นจำนวนมาก ย่อมทำให้คนพิการได้รับการพัฒนาเพื่อประกอบอาชีพที่สงวนเป็นหลัก คนพิการก็จะขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของตน โดยเฉพาะด้านวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีซึ่งให้ค่าตอบแทนสูง การสงวนอาชีพสำหรับคนพิการจึงถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการทางอ้อม

LIRT

ในชั้นการพิจารณากร่างพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ มีนักการเมืองบางท่านได้เสนอให้มีการสงวนอาชีพหมวดแผนไทยสำหรับคนตาบอด แต่ผู้นำคนตาบอดคัดค้าน เพราะเกรงว่าจะทำให้ไม่มีการผลักดันให้คนตาบอดได้พัฒนาตนเองไปเรียนในสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี อีกทั้งการสงวนอาชีพสำหรับคนพิการยังเป็นการแบ่งแยกอาชีพของคนพิการออกจากอาชีพของบุคคลทั่วไป ทำให้คนพิการไม่ได้แข่งขันกับบุคคลทั่วไป ยิ่งจะทำให้บุคคลทั่วไปไม่เห็นในศักยภาพของคนพิการ และทำให้มีการแบ่งแยกคนพิการออกจากสังคมของบุคคลทั่วไป

๒. การกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพในบทบัญญัติของกฎหมาย

๒.๑ การวิเคราะห์ถ้อยคำของกฎหมาย^๓

๑) โดยคณะผู้วิจัย

กฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพต่าง ๆ นั้น เกิดจากคนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อดั้งเดิม คือ เชื่อว่าคนพิการไม่มีความสามารถหรือมีความสามารถอย่างจำกัด และถึงแม้ต่อมา สังคมจะเริ่มมีความเชื่อใหม่ คือเชื่อในศักยภาพของคนพิการ และได้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้ โดยเริ่มจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ และต่อมาเป็นพระราชบัญญัติในกลุ่มราชการ จำนวน ๗ ฉบับ^๔ และระเบียบ ข้อบังคับในกลุ่มรัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน จำนวน ๓๖ ฉบับ^๕ ที่แก้ไขตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ ด้วยการเพิ่มเติมคุณสมบัติต้องห้ามว่า “ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้” อย่างไรก็ตาม ข้าราชการที่พิการในภายหลังส่วนใหญ่ก็ยังคงถูกให้ออกจากราชการนั้นหมายความว่า หัวหน้าหน่วยงานที่มีความเชื่อดั้งเดิมยังสามารถใช้ดุลพินิจวินิจฉัยได้ว่าเมื่อข้าราชการพิการแล้วไม่สามารถปฏิบัติงานได้

จากการสำรวจถ้อยคำในกฎหมาย คณะผู้วิจัย พบว่ามีถ้อยคำ ๑๒ ลักษณะที่เชื่อได้ว่าน่าจะกีดกันคนพิการในการประกอบอาชีพ ได้แก่

๑. กายพิการ
๒. กายทุพพลภาพ
๓. หูหนวกเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านออกเขียนได้
๔. ไม่สมประกอบ

^๓ คณะผู้วิจัย ได้แบ่งกฎหมายออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) พระราชบัญญัติที่ตราและแก้ไขเพิ่มเติมโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และ ๒) พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ออกและแก้ไขเพิ่มเติมโดยฝ่ายบริหาร

^๔ โปรดดูภาคผนวก ๑๕.๑ กลุ่มราชการ

^๕ โปรดดูภาคผนวก ๑๕.๓ กลุ่มรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชน : พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ

๕. แพทย์ได้ตรวจรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์ควรรับเข้าทำงานได้
หรือรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง

๖. มีกายหรือจิตที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ อัยการ
หรือทนายความ

๗. พิจารณาทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

๘. หย่อนความสามารถหรือสมรรถภาพ หรือสูญเสียสมรรถภาพ

๙. บุคคลวิกลจริต

๑๐. จิตฟั่นเฟือน หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

๑๑. คนไร้ความสามารถ

๑๒. คนเสมือนไร้ความสามารถ

จากถ้อยคำทั้ง ๑๒ ลักษณะดังกล่าว คณะผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๑ ถึงลักษณะที่ ๔ ที่ว่า “กายพิการ กายทุพพลภาพ หูหนวกเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ และไม่สมประกอบ”

เป็นถ้อยคำที่พิจารณาจากสภาพทางกายเพียงประการเดียว โดยไม่มี
ความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำงาน ทั้งที่จริงแล้ว บุคคลที่มีกายพิการ กายทุพพลภาพ
หูหนวกเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ หรือไม่สมประกอบ มีความสามารถทำงานต่าง ๆ
ได้อย่างมากมาย ถ้าได้รับโอกาส

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บุคคลเหล่านี้ ยังสามารถทำนิติกรรม
สัญญา จดทะเบียนสมรส หรือทำพินัยกรรมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป อันแตกต่างไปจากกรณีของ
“บุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ” ด้วยเหตุนี้ การกำหนดให้
กายพิการ กายทุพพลภาพ หูหนวกเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ และไม่สมประกอบ
เป็นลักษณะหรือคุณสมบัติต้องห้ามในการประกอบอาชีพ จึงถือได้ว่า เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น
ธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายหรือสุขภาพ ซึ่งมาตรา ๓๐ วรรค
สามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติว่าการเลือกปฏิบัติดังกล่าวจะกระทำมิได้ และ
ถือว่าเป็นถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้ง เพราะเป็นการนำสภาพทางกาย
มาเป็นเหตุตัดสินสิทธิในการประกอบอาชีพโดยมิได้คำนึงถึงความสามารถในการทำงานของคนพิการ

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๕ ที่ว่า “แพทย์ได้ตรวจรับรองว่ามีร่างกาย
สมบูรณ์ควรรับเข้าทำงานได้หรือรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง”

เป็นถ้อยคำที่ใช้สภาพทางกายหรือสุขภาพเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่า
ขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพหรือไม่ โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นมีความสามารถในการทำงานหรือไม่
อันที่จริง แพทย์ไม่อยู่ในฐานะที่จะประเมินได้ว่าบุคคลใดมีความสามารถในการทำงานด้านใดบ้าง
การประเมินว่าบุคคลใดมีความสามารถในการทำงานด้านใดได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ

LIRT

เฉพาะด้านนั้น ๆ เช่นกรณีของพันโทต่อพงษ์ กุลครรชิต^๖ พิกการอัมพาตตั้งแต่คอลงมา เป็นต้น ถ้าให้แพทย์ตรวจรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์ควรรับเข้าทำงานได้ แพทย์ย่อมต้องรับรองว่าร่างกายไม่สมบูรณ์แข็งแรง แต่ในความเป็นจริงพันโทต่อพงษ์และคนพิการประเภทเดียวกันมีความสามารถในการขับรถยนต์ที่ดัดแปลงสำหรับคนพิการได้และสามารถทำงานต่าง ๆ ได้ ดังนั้น ต้องถือว่าการกำหนดให้แพทย์ได้เป็นผู้ตรวจรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์ควรรับเข้าทำงานได้หรือรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงเป็นถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้ง อยากรู้ก็ตาม ถ้าเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานนั้น ๆ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประเมินความสามารถในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานนั้น ๆ เป็นผู้ประเมินความสามารถแล้ว ก็พออนุมานได้ว่าถ้อยคำนี้ไม่ได้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๖ ที่ว่า “มีกายหรือจิตที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ อัยการ หรือทนายความ”

ถ้อยคำนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้ใน คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๔๕ ซึ่งเป็นกรณีของนายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจตุ กลับประสิทธิ์ โดยวินิจฉัยว่า “...การรับสมัครสอบคัดเลือก นอกจากจะพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถแล้ว ยังต้องพิจารณาสุขภาพของร่างกายและจิตใจว่ามีความสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และมีบุคลิกลักษณะที่ดีพอที่จะเป็นผู้พิพากษาซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ โดยปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษามีใช้เพียงแต่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีในห้องพิจารณาเท่านั้น บางครั้งต้องเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่นอกศาล เช่น เพื่อเดินเผชิญสืบ เพื่อสืบพยานที่มาศาลไม่ได้ การพิจารณาเพื่อรับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาจึงมีมาตรการที่แตกต่าง และเข้มงวดกว่าการคัดเลือกบุคคลไปดำรงตำแหน่งอื่นซึ่งมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ ... บทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ดังกล่าว เป็นลักษณะตามข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ ซึ่งไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แต่อย่างใด” แต่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อยมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) เฉพาะคำว่า “มีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการ” นั้น ขัดต่อมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการเกินขอบเขต โดยอ้างเหตุตามความเหมาะสมแทนความสามารถ

^๖ พันโทต่อพงษ์ กุลครรชิต พิกการตั้งแต่หน้าอกลงมา แต่มียังใช้ทำงานหรือพิมพ์คอมพิวเตอร์ ปัจจุบัน พันโทต่อพงษ์ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานองค์การคนพิการสากลประจำภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (Disability People International Asia - Pacific Regional Office)

นักวิชาการหลายท่านที่มีความเห็นแย้งกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ดังกล่าว” เช่น นายนิธิ เอียวศรีวงศ์ นายกิตติบดี ไยพูล และ นายบรรเจิด สิงคะเนติ เป็นต้น นายบรรเจิด มีความเห็นว่าหลักที่ศาลรัฐธรรมนูญได้กล่าวถึง คือ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เท่าที่จำเป็นซึ่งเป็นหลักที่มีความสำคัญในการตรวจสอบเรื่องนี้ เพราะจากการตรวจสอบมาตรา ๒๖(๑๐) ที่ใช้คำว่า “มีกาย ... ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” จะขัดกับมาตรา ๓๐ หรือไม่ กรณีนี้ย่อมขึ้นอยู่กับระดับความไม่เหมาะสมของร่างกาย ถ้าถึงขนาดว่าไม่สามารถทำหน้าที่ได้ย่อมเป็นที่ชัดเจนว่ามีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ กรณีนี้จึงไปสัมพันธ์กับการจำกัดสิทธิ เท่าที่จำเป็น โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการตรวจสอบว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว เป็นการจำกัดสิทธิเท่าที่จำเป็นหรือไม่ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้กล่าวอ้างมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญและให้เหตุผลว่าบทบัญญัติของมาตรา ๒๖ (๑๐) ของพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ศาลรัฐธรรมนูญยกแต่ข้อกำหนดโดยไม่ได้ให้ เหตุผลว่า “สิทธิ” ในเรื่องอะไรที่มีได้ถูกกระทบกระเทือน และที่กล่าวว่า “ไม่กระทบกระเทือน สาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ” มีข้อเท็จจริงและข้อพิจารณาอย่างไร ปัญหาคือบกพร่องแค่ไหน เพียงใดจึงเป็นเหตุผลของการปฏิเสธ หากมีการปฏิเสธเพราะความบกพร่องทางกายโดยมิได้ พิจารณาว่าถึงขนาดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ การปฏิเสธดังกล่าวอาจเป็นการเลือกปฏิบัติ อันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น การจะพิจารณาว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือไม่ หายที่สุด จะต้องมีการวางหลักความบกพร่องทางกายแค่ไหนเพียงที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้ แตกต่างได้ เพราะมิใช่ความบกพร่องทางกาย ทุกกรณีนี้อาจอ้างเหตุผลของการเลือกปฏิบัติ มีเฉพาะ ความบกพร่องทางกายในกลุ่มหนึ่งเท่านั้นที่อาจจะถูกปฏิบัติให้แตกต่างได้ และความบกพร่อง ทางกายในกลุ่มนั้น จะต้องมิลักษณะเช่นใด และนี่คือความต้องการในการอธิบายในทางกฎหมาย โดยคำวินิจฉัยของศาล

คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้อยคำดังกล่าวเป็นถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการอย่างชัดเจน เพราะให้ความสำคัญต่อสภาพร่างกายมากกว่า ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งการอ้างว่าได้คำนึงถึงความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมก็ไม่น่าจะรับฟังได้ เพราะการพิจารณาความเหมาะสมนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอยู่ในตัว

นอกจากนี้ การใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง” ที่จะเข้ามาตรวจสอบการใช้ดุลพินิจได้ อย่างกรณีนายศิริมิตร บุญมูล

” นิธิ เอียวศรีวงศ์ “จากรัฐธรรมนูญถึงศาลรัฐธรรมนูญ” มติชน (๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕) ,หน้า ๔๕. กิตติบดี ไยพูล “เหตุไหน...? จึงต้องจำกัดสิทธิบุคคลเพียงเพราะ ‘ความบกพร่องทางร่างกาย’ ”, วารสารกฎหมายสหภาพนายความ, ฉบับที่ ๓๙ ปีที่ ๑๐ หน้า ๗๗ - ๗๙. (ส.ก. - ก.ย. ๒๕๕๕). บรรเจิด สิงคะเนติ “ข้อพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐” ,วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๕, หน้า ๕๒๐ - ๕๔๕

“พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙ “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องต่อไปนี้ ... (๖) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง เรื่องดังต่อไปนี้ ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ... (๒) การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ”

และนางสาวบุญจตุติ กลับประสิทธิ์ ที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเสียงข้างมากมีความเห็นว่า ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ เพราะไม่สามารถไปเดินเผชิญสืบได้ แม้ว่านายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจตุติ กลับประสิทธิ์ จะสามารถทำงานในลักษณะดังกล่าวได้ในฐานะนายความ แต่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมก็ไม่เปิดโอกาสให้มีการทดสอบว่าบุคคลทั้งสองสามารถทำได้หรือไม่ นอกจากนี้ การเดินเผชิญสืบนั้นผู้พิพากษาอาจไม่ต้องดำเนินการเอง แต่สามารถมอบหมายให้จำศาลไปดำเนินการแทนได้^๕

อย่างไรก็ตาม ต้องถือว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นที่สุดและผูกพัน ให้ทุกองค์กรต้องเคารพในคำวินิจฉัยนี้จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยใหม่มาเปลี่ยนแปลงในภายหลัง ตามมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ถึงกระนั้นก็ตาม แม้ว่าถ้อยคำ “มีกาย ... ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการ” ไม่ถือเป็นถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้ง แต่ก็ต้องถือเป็นถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ และการใช้ดุลพินิจก็มักจะเป็นการใช้ดุลพินิจในการจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๗ ที่ว่า “พิการทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้”

คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้อยคำดังกล่าว มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุว่าการระบุหรือการเน้นแต่เฉพาะ “ผู้มีกายพิการทุพพลภาพ” ย่อมถือเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยตัวอักษรหรือตัวหนังสือ แต่หากยึดตามเนื้อหาสาระต้องถือว่าไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะถ้าไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ชอบที่จะเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจไม่ได้ อย่างไรก็ตาม คำว่า “จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่” ก็มีการตีความออกเป็น ๒ นัย คือ

๑) ปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงไม่ได้ แต่ถ้าปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงได้แล้วก็ไม่ต้องห้าม เช่น พนักงานสลับสายโทรศัพท์ หรือเจ้าหน้าที่ล้างฟิล์มเอ็กซ์เรย์ในห้องมืดที่คนตาบอดทำได้ดี สามารถบรรจุคนตาบอดเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจได้ เป็นต้น

๒) ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงหรือหน้าที่ทั่วไป และให้ความสำคัญต่อการที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทั่วไปอย่างที่ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจทั่วไปต้องทำได้ เมื่อคนตาบอดสามารถทำงานได้แต่เฉพาะงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ แต่ถ้าให้ไปทำงานทั่วไปอย่างอื่น หรือไปทำงานที่หน่วยงานอื่น กลับไม่สามารถทำได้ก็ถือว่าไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้จึงต้องห้ามเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ด้วยเหตุนี้คนตาบอดหลายคนที่ทำงานในส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เช่น ในตำแหน่งพนักงานสลับสายโทรศัพท์ หรือเจ้าหน้าที่ล้างฟิล์มเอ็กซ์เรย์ในห้องมืด เป็นต้น จึงไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ได้รับการบรรจุเพียงลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างประจำเท่านั้น ซึ่งได้รับสิทธิประโยชน์น้อยกว่าข้าราชการหรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ด้วยเหตุนี้ แม้ไม่ถือว่าถ้อยคำ

^๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๐ วรรคหนึ่ง “เมื่อจำเป็นศาลมีอำนาจไปเองหรือให้จำศาลไปเดินเผชิญสืบพยาน หรือส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยาน ให้ผู้เดินเผชิญสืบและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิมและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้”

“พิการทุกข์พลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้” เป็นถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้งโดยเนื้อหาสาระ แต่ก็ต้องถือว่าเป็นถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้จำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพได้

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๘ ที่ว่า “หย่อนความสามารถหรือสมรรถภาพ หรือสูญเสียสมรรถภาพ”

ระเบียบ ข้อบังคับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ให้คำนิยามว่า หมายถึง “พนักงานผู้ใดปฏิบัติงานโดยได้รับการพิจารณาไม่เลื่อนเงินเดือนประจำปีต่อเนื่องกันเป็นเวลา ๒ ปี ให้ถือว่าพนักงานผู้นั้นหย่อนความสามารถ” เช่น ระเบียบสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการให้พนักงานออกจากงานด้วยเหตุหย่อนความสามารถ พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่พระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับที่มีลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่ได้ให้คำนิยามไว้ ถึงแม้ถ้อยคำเหล่านี้จะถือว่าไม่ได้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะพิจารณาจากความสามารถในการทำงานเป็นเกณฑ์ และใช้กับบุคคลทั่วไป แต่ในกรณีที่ไม่มีการนิยามความหมายไว้อย่างชัดแจ้ง ถ้อยคำลักษณะนี้ก็เปิดโอกาสให้ผู้ใช้อดุลพินิจสามารถใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง หากผู้ใช้อดุลพินิจเป็นผู้ที่มีความเชื่อดั้งเดิมก็มีแนวโน้มที่จะจำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ เพราะถือว่าคนพิการหย่อนความสามารถ จะเห็นได้จากตัวอย่างการให้ความหมายของคำว่าทุกข์พลภาพในข้อบังคับองค์การสะพานปลา^{๑๐} ซึ่งให้ความหมายของ “หย่อนสมรรถภาพ” เป็นไปในทำนองเดียวกับทุกข์พลภาพ ดังนั้น ถ้อยคำ “หย่อนความสามารถหรือสมรรถภาพ หรือสูญเสียสมรรถภาพ” ที่ไม่มีคำนิยามอย่างชัดแจ้ง ต้องถือเป็นถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ นำไปสู่การจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๙ ที่ว่า “บุคคลวิกลจริต”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๙๐/๒๕๐๙^{๑๑} วินิจฉัยว่า “คำว่าบุคคลวิกลจริต ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๙^{๑๒} นั้น มิได้หมายความว่าถึงบุคคลผู้มีจิตผิดปกติหรือตามที่เข้าใจกันทั่ว ๆ ไปว่าเป็นบ้าเท่านั้น แต่หมายรวมถึงบุคคลที่มีกิริยาอาการผิดปกติเพราะสติวิปลาส คือขาดความรำลึก ขาดความรู้สึกรู้จัก และขาดความรู้สึกผิดชอบด้วย เพราะบุคคลดังกล่าวนี้ไม่สามารถประกอบกิจการงานของตน หรือประกอบกิจส่วนตัวของตนได้ทีเดียว ผู้ที่ป่วยเป็นโรคเนื้องอกในสมอง ต้องนอนอยู่บนเตียงตลอดเวลา มีอาการพูดไม่ได้ หูไม่ได้ยิน ตาทั้งสองข้างมองไม่เห็น มีอาการอย่างคนไม่มีสติสัมปชัญญะใด ๆ ถือว่าเป็นบุคคลวิกลจริตตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๙ แล้ว”

คำวินิจฉัยของศาลฎีกา แม้เป็นคำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับ คำว่า “บุคคลวิกลจริต” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คำวินิจฉัยดังกล่าวย่อมนำไปใช้กับคำว่า “บุคคลวิกลจริต” ในกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายอื่นจะให้คำนิยามแตกต่างกันไปเป็นอย่างอื่น ซึ่งหมายความว่า

^{๑๐} โปรดดูบทที่ ๒ หัวข้อ ๒.๑ ความหมาย ในส่วนของนิยาม คำว่า “ทุกข์พลภาพ” ของข้อบังคับองค์การสะพานปลา หน้า ๑๐

^{๑๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๙๐/๒๕๐๙ (เนติบัณฑิตยสภา) หน้า ๔๔๘

^{๑๒} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๙ ฉบับก่อนแก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ ปัจจุบันคือมาตรา ๒๘

บุคคลวิกลจริตมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่ง คือไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ และบางกรณีไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ หรือถึงขนาดไม่สามารถทำอะไรได้เลย อย่างกรณีของคนที่ เป็นเนื้องอกในสมอง แม้แต่การสมรส บุคคลวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถ จะกระทำมิได้ ต้องห้ามตามมาตรา ๑๔๔๙ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือหากสมรสแล้วคู่สมรสมาวิกลจริตในภายหลัง ก็ให้เป็นเหตุฟ้องหย่าได้ หากเข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๑๕๑๖ (๗) ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือในเรื่องการทำพินัยกรรม หากบุคคลวิกลจริตได้ทำพินัยกรรมลง ในขณะที่จิตวิกล พินัยกรรมนั้นเป็นอันเสียเปล่า แต่หากพินัยกรรมนั้นได้ทำขึ้นโดยคนไร้ความสามารถ พินัยกรรมนั้นตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๗๐๔^{๓๓} ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ การกำหนดให้บุคคลวิกลจริตเป็นลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพ จึงไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเป็นการพิจารณาจากความสามารถในการทำงาน มาเป็นตัวกำหนดและบุคคลวิกลจริตอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถทำงานได้อย่างชัดเจน

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๑๐ ที่ว่า “จิตพินเพื่อน หรือจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบ”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายของคำว่า “พินเพื่อน” ไว้ว่า หลงใหลเคลิบเคลิ้ม คุ่มดีคุ่มร้าย

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์^{๓๔} อธิบายเกี่ยวกับจิตพินเพื่อนไว้ว่า “บุคคลอาจหย่อนความสามารถเนื่องจากความสามารถบกพร่องทางสมองถึงวิกลจริต (unsound mind) หรือเพียงจิตพินเพื่อน (mental information)”

นายสมทบ สุวรรณสุทธิ^{๓๕} อธิบายเกี่ยวกับคำว่าจิตพินเพื่อนไว้ว่า คือ “ผู้ที่มีจิตใจไม่ปกติ แต่ไม่ถึงขนาดคนวิกลจริตทีเดียว มิฉะนั้นอาจถูกร้องขอให้เป็นคนไร้ความสามารถ เป็นผู้ที่มีความรู้สึกผิดและชอบเหมือนกัน หากแต่ความรู้สึกผิดและชอบนี้เลอะเลือนไปบางครั้งบางคราว การมีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบอาจเป็นผลเนื่องมาจากการเจ็บไข้ ชราภาพ หรือเป็นแต่กำเนิด ฯลฯ ก็ได้”

ประมวลกฎหมายอาญา^{๓๖} ให้ความหมายของคำว่าจิตพินเพื่อน ไว้ว่า คือ “ผู้ที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้”

นอกจากนี้ มาตรา ๑๐๖ ประกอบกับมาตรา ๑๐๙ และมาตรา ๑๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้บุคคลที่มีจิตพินเพื่อนไม่สมประกอบอยู่ในกลุ่มเดียวกับ

^{๓๓} มาตรา ๑๗๐๔ “พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ พินัยกรรม ซึ่งบุคคลผู้ถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริต แต่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น จะเป็นอันเสียเปล่าก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าในเวลาที่ทำพินัยกรรมนั้นผู้ทำจิตวิกลอยู่”

^{๓๔} จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพฯ : ธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐, หน้า ๔๒

^{๓๕} สมทบ สุวรรณสุทธิ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยบุคคล, กรุงเทพฯ : ธรรมศาสตร์, ๒๕๑๔, หน้า ๑๒๕

^{๓๖} มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง “ผู้ใดกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตพินเพื่อน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น”

“บุคคลวิกลจริต” ซึ่งเป็นคุณสมบัติต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา และเป็นคุณสมบัติต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาด้วย

ด้วยเหตุนี้ การกำหนดให้บุคคลจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นกลุ่มเดียวกับบุคคลวิกลจริตและเป็นลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพ จึงไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเป็นการนำความสามารถในการทำงานมาเป็นตัวกำหนด โดยมีรัฐธรรมนูญ บัญญัติรับรองไว้อย่างชัดเจน

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๑๑ ที่ว่า “คนไร้ความสามารถ”

ตามมาตรา ๒๘ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “คนไร้ความสามารถ” คือ บุคคลวิกลจริตที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ดังนั้น การกำหนดให้ “คนไร้ความสามารถ” เป็นลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพ จึงไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยอาศัยเหตุผลเดียวกับกรณีของ “บุคคลวิกลจริต” และมีน้ำหนักมากกว่ากรณีของ “บุคคลวิกลจริต” เพราะมีศาลเป็นคนกลางที่มักล้นกรอแล้วในระดับหนึ่ง

ถ้อยคำในลักษณะที่ ๑๒ ที่ว่า “คนเสมือนไร้ความสามารถ”

ตามมาตรา ๓๒ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลจะสั่งให้บุคคลใดเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถจะจัดทำการทำงานของตนเองได้หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว และเนื่องจากบุคคลนั้นมี กายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือประพฤติดุร้ายสุรุ่ยสุร่ายเสเพล เป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น สำหรับคนพิการคนใดที่ยังสามารถจะจัดทำการทำงานของตนเองได้และจัดกิจการไปในทางที่ไม่ทำให้เสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ศาลย่อมไม่มีอำนาจสั่งให้คนพิการคนนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ เมื่อการเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถใช้เกณฑ์ความสามารถในการทำงานมาเป็นตัวกำหนด และบุคคลที่จะเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้ ต้องไม่สามารถจะจัดทำการทำงานของตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ดังนั้น จึงยอมรับได้ว่าการกำหนดให้คนเสมือนไร้ความสามารถเป็นลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพจึงไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

จากถ้อยคำในทุกลักษณะข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้แบ่งประเภทของถ้อยคำออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

(๑) ประเภทของถ้อยคำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดเจน ได้แก่ ถ้อยคำในลักษณะที่ ๑ ถึงลักษณะที่ ๕ คือ กายพิการ กายทุพพลภาพ หูหนวกเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ไม่สมประกอบ หรือแพทย์ได้ตรวจรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์ควรรับเข้าทำงานได้หรือรับรองว่ามีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง

(๒) ประเภทของถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ ได้แก่ ถ้อยคำในลักษณะที่ ๖ ถึงลักษณะที่ ๘ คือ มีกายหรือจิตที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ อัยการ หรือทนายความ

LIART

พิการทพผลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หย่อนความสามารถหรือสมรรถภาพ หรือสูญเสียสมรรถภาพ

(๓) ประเภทของถ้อยคำที่ไม่มีข้อความที่จำกัดสิทธิคนพิการ ได้แก่ ถ้อยคำในลักษณะที่ ๙ ถึงลักษณะที่ ๑๒ คือ บุคคลวิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ คนไร้ความสามารถคนเสมือนไร้ความสามารถ

๒) โดยแบบสอบถาม

จากการตอบแบบสอบถามของผู้นำคนพิการ สมาชิกองค์กรของคนพิการ แต่ละประเภทความพิการ เช่น คนหูหนวก คนตาบอด และคนพิการทางการเคลื่อนไหว เป็นต้น พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุชัดเจนได้ว่าถ้อยคำลักษณะใดน่าจะขัดต่อมาตรา ๓๐ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพียงแต่ตอบกว้าง ๆ ในทำนองว่าถ้อยคำลักษณะดังกล่าวน่าจะขัดกับมาตรา ๓๐ วรรคสาม หรือมีฉะนั้นก็เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจไม่จ้างคนพิการเข้าทำงาน เพราะประสบการณ์ของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เมื่อคนพิการไปสมัครเข้าทำงานมักถูกปฏิเสธไม่รับเข้าทำงานเสมอ

จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มอาจารย์สอนกฎหมาย และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน ๒๒ คน ปรากฏว่ามีผู้ที่เห็นว่าถ้อยคำลักษณะดังกล่าวน่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ถ้อยคำลักษณะที่ ๑ และถ้อยคำลักษณะที่ ๒ จำนวน ๑๘ คน ถ้อยคำลักษณะที่ ๔ จำนวน ๑๑ คน และ ถ้อยคำลักษณะที่ ๕ จำนวน ๔ คน^๓ ดังนั้น จึงน่าจะเชื่อได้ว่าถ้อยคำลักษณะที่ ๑ ถ้อยคำลักษณะที่ ๒ และถ้อยคำลักษณะที่ ๓ น่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนถ้อยคำลักษณะที่ ๔ ยังมีความไม่แน่ชัด อย่างไรก็ตาม ถ้อยคำลักษณะที่ ๕ นี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่าไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนถ้อยคำลักษณะที่ ๕ มีเพียง ๑๘ คน ที่เชื่อว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ

จากการตอบแบบสอบถามของผู้ที่เข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การแก้ไขกฎหมายที่กีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม: ศึกษากรณีกฎหมายและกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ” ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมการประชุมส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้อง และเป็นไปในแนวทางเดียวกับคณะผู้วิจัยในการจำแนกกลุ่มถ้อยคำข้างต้นออกเป็น ๓ ประเภท โดยได้แสดงความเห็นต่อการจำแนกประเภทถ้อยคำแต่ละถ้อยคำ ดังนี้ ถ้อยคำลักษณะที่ ๑ ร้อยละ ๘๐ ถ้อยคำลักษณะที่ ๒ ร้อยละ ๗๒.๕ ถ้อยคำลักษณะที่ ๓ ร้อยละ ๕๗.๕ ถ้อยคำลักษณะที่ ๔ ร้อยละ ๗๒.๕ ถ้อยคำลักษณะที่ ๕ ร้อยละ ๗๐ ถ้อยคำลักษณะที่ ๖ ร้อยละ ๘๐ ถ้อยคำลักษณะที่ ๗ ร้อยละ ๗๒.๕ ถ้อยคำลักษณะที่ ๘ ร้อยละ ๖๐ ถ้อยคำลักษณะที่ ๙ ร้อยละ ๖๗.๕ ถ้อยคำลักษณะที่ ๑๐ ร้อยละ ๗๐ ถ้อยคำลักษณะที่ ๑๑ ร้อยละ ๖๐ และถ้อยคำลักษณะที่ ๑๒ ร้อยละ ๖๗.๕

สรุปได้ว่า จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้นำคนพิการ กลุ่มอาจารย์สอนกฎหมาย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และกลุ่มผู้เข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ พบว่า ส่วน

^๓ แบบสอบถามไม่ได้ถามถ้อยคำลักษณะที่สาม ถ้อยคำลักษณะที่หก และ ถ้อยคำลักษณะที่เจ็ดเนื่องจากเป็นถ้อยคำที่มาพบในภายหลัง

ใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกับคณะผู้วิจัยว่าถ้อยคำในลักษณะที่ ๑ ถึงลักษณะที่ ๕ เป็นถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้ง สำหรับถ้อยคำในลักษณะที่ ๖ ถึงลักษณะที่ ๘ เป็นถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ และถ้อยคำในลักษณะที่ ๙ ถึงลักษณะที่ ๑๒ เป็นถ้อยคำซึ่งที่ไม่มีข้อความจำกัดสิทธิคนพิการ

๒.๒ การใช้ถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้งหรือเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ

จากการสำรวจบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนั้น คณะผู้วิจัยได้จัดจำแนกกฎหมาย เป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑) กลุ่มราชการ

๒) กลุ่มรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชน ซึ่งแบ่งเป็นพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ

๓) กลุ่มองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

๔) กลุ่มวิชาชีพ และอาชีพอิสระ

โดยเมื่อได้พิจารณาถ้อยคำที่จำกัดสิทธิคนพิการในกฎหมายแต่ละกลุ่มอาชีพสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑. กฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้ง

๒. กฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ คือ ซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ

๓. กฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๓ ซึ่งไม่มีข้อความจำกัดสิทธิคนพิการ

๑) กฎหมายกลุ่มราชการ^{๑๑}

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมพระราชบัญญัติ จำนวน ๑๖ ฉบับ พบว่า มีกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ จำนวน ๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๒๕ กฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๘ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๕๐ และกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๓ จำนวน ๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๒๕

๒) กฎหมายกลุ่มรัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน^{๑๒}

คณะผู้วิจัยได้รวบรวม พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และประกาศของคณะปฏิวัติ จำนวน ๓๒ ฉบับ และพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ จำนวน ๑๑๖ ฉบับ

(๑) พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และประกาศของคณะปฏิวัติ ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ พบว่า ไม่มีกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ แต่มีกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๙ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๑๓ และกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๓ จำนวน ๒๓ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๗

^{๑๑} โปรดดูภาคผนวก ๑๕.๑ กลุ่มราชการ

^{๑๒} โปรดดูภาคผนวก ๑๕.๒ กลุ่มรัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน : พระราชบัญญัติ และ ภาคผนวก ๑๕.๓ กลุ่มรัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน : พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ

(๒) พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ พบว่า มีกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ จำนวน ๔๓ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑๓ กฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๕๕ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๙๐ และกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๓ จำนวน ๔๕ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๖^{๒๐}

๓) กฎหมายกลุ่มองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ^{๒๑}

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมพระราชบัญญัติ จำนวน ๘ ฉบับ ไม่พบว่ามีข้อความอันเป็นการจำกัดสิทธิคนพิการจึงถือเป็นกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๓ ทั้งสิ้น

๔) กฎหมายกลุ่มวิชาชีพ และอาชีพอิสระ^{๒๒}

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมพระราชบัญญัติ จำนวน ๑๗ ฉบับ มีกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ จำนวน ๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๖ และมีกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๖ และกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๓ จำนวน ๑๓ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๔๗

๒.๓ ปัญหาที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำดังกล่าว

จากการศึกษากฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ และกฎหมายที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ คณะผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ปัญหาจากกลุ่มอาชีพที่มีปัญหาหรือผลกระทบน้อยที่สุดไปสู่กลุ่มอาชีพที่มีปัญหาหรือผลกระทบมากที่สุด อันนำไปสู่การจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพหรือการจ้างงานคนพิการ ดังนี้

๑) กฎหมายกลุ่มองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษา พบว่าพระราชบัญญัติทั้ง ๘ ฉบับ ไม่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ และถ้อยคำประเภทที่ ๒ ดังนั้น กฎหมายกลุ่มนี้จึงไม่มีผลกระทบในทางลบต่อการมีงานทำของคนพิการแต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมายกลุ่มนี้ตราออกมาภายหลังจากรัฐธรรมนูญใช้บังคับ กฎหมายกลุ่มนี้จึงมีบทบัญญัติที่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

๒) กฎหมายกลุ่มวิชาชีพ และอาชีพอิสระ

จากการศึกษา พบว่า มีพระราชบัญญัติ จำนวน ๒ ฉบับ ที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ คือ พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. ๒๕๔๒ และมีพระราชบัญญัติ จำนวน ๒ ฉบับ ที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ คือ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ และพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. ๒๕๓๕

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ในทางปฏิบัติยังไม่มีปัญหาในการจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ เนื่องจาก

^{๒๐} มีพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ จำนวน ๒๗ ฉบับ ที่มีถ้อยคำอยู่ในกฎหมายกลุ่มถ้อยคำที่หนึ่งและกฎหมายกลุ่มถ้อยคำที่สอง

^{๒๑} โปรดดูภาคผนวก ๑๕.๔ กลุ่มองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ

^{๒๒} โปรดดูภาคผนวก ๑๕.๕ กลุ่มวิชาชีพและอาชีพอิสระ

สภาพนายความ ซึ่งเป็นผู้ออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ มีหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนด้วย จึงไม่ใช่ดุลพินิจในการจำกัดสิทธิของคณพิการ เห็นได้จากกรณีนายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจติ กลับประสิทธิ์ แม้ทั้งสองคนเป็นคณพิการแต่ก็ได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความสำหรับพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. ๒๕๓๕ พบว่าปัจจุบันยังไม่มีผลกระทบต่อคณพิการแต่อย่างใด เพราะยังไม่ปรากฏว่าคณพิการได้เข้ารับการศึกษ เพื่อประกอบอาชีพดังกล่าว แต่ถือได้ว่ามีผลกระทบในแง่ที่ทำให้คณพิการไม่สนใจที่จะเข้ารับการศึกษในสาขาวิชาดังกล่าว เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ หรือกรณีที่บุคคลใดประกอบอาชีพนั้นอยู่ แต่บุคคลนั้นมาพิการในภายหลังอาจจะมีปัญหาถูกจำกัดสิทธิไม่ให้ประกอบอาชีพต่อไป

สำหรับ มาตรา ๓๒ (๖)^{๒๓} แห่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดว่าผู้มีร่างกายทุพพลภาพ เป็นลักษณะต้องห้ามในการขอขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ ย่อมมีผลให้คณพิการ ทุพพลภาพไม่สามารถขอขึ้นทะเบียน และรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะได้ โดยเฉพาะคนตาบอดซึ่งสามารถประกอบอาชีพนวดแผนไทยได้เป็นอย่างดีและมีจำนวนมากนั้นก็ไม่สามารถประกอบอาชีพนวดแผนไทยเพื่อรักษาโรคได้ คงทำได้แต่นวดเพื่อคลายเครียด หรือเพื่อให้ร่างกายสบายขึ้นเท่านั้น มีความแตกต่างกับคนตาบอดในหลายประเทศ เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลี เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลส่งเสริมให้ประกอบอาชีพนวดแผนไทยหรือฝังเข็มเพื่อรักษาโรคได้ สำหรับประเทศไทย แม้มีคนตาบอดหลายคนประกอบอาชีพนวดแผนไทยเพื่อรักษาโรคและยังไม่เคยถูกดำเนินคดีในฐานที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ก็ทำให้คนตาบอดไม่กล้าขยายกิจการนวดแผนไทยเพื่อรักษาโรคให้เป็นกิจการขนาดใหญ่ เพราะมีความเสี่ยงที่อาจถูกดำเนินคดีและถูกสั่งปิดกิจการได้จากนโยบายการจัดระเบียบสังคมของกระทรวงมหาดไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ส่งผลกระทบต่อคนตาบอดที่มีร้านนวดแผนไทยเพื่อรักษาโรคให้ต้องปิดกิจการลงด้วยข้อกล่าวหาว่าไม่มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ ดังนั้น สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยจึงต้องเจรจาและเรียกร้องเพื่อขอให้คนตาบอดเหล่านั้นสามารถดำเนินกิจการได้เช่นเดิม

๓) กฎหมายกลุ่มราชการ

จากการศึกษา พบว่า พระราชบัญญัติที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ มีจำนวน ๔ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช ๒๔๘๗ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ กฎหมายเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่อคณพิการ กล่าวคือ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช ๒๔๘๗^{๒๔} มีผลกระทบทำให้ทหารที่พิการในภายหลังซึ่งส่วนใหญ่พิการจากการสู้รบ ต้องถูกออกจากราชการเป็นจำนวนมาก จากสถิติ

^{๒๓} มาตรา ๓๒ "ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ (๖) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ ..."

^{๒๔} พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช ๒๔๘๗ มาตรา ๔๑ "ทหารกองประจำการ ทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนซึ่งยังไม่ครบกำหนดปลดพ้นราชการทหารถ้าพิการทุพพลภาพ หรือมีโรค..."

ขององค์การทหารผ่านศึกพิการ ใน พ.ศ. ๒๕๕๕ รายงานว่ามีทหารผ่านศึกที่พิการจำนวน ๓,๓๕๘ คน ซึ่งทหารที่พิการเหล่านี้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและกลับไปเป็นข้าราชการทหารฝ่ายสนับสนุนที่มีใช้ฝ่ายสู้รบได้ สำหรับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘^{๒๕} ที่ห้ามคนหูหนวกและเป็นใบ้ไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐^{๒๖} ที่ห้ามคนหูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ ไม่ให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.จ.) ทั้งนี้ กฎหมายทั้งสองฉบับคงยึดถือเอาตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันมิได้มีข้อห้ามดังกล่าวอีกแล้ว โดยเป็นไปตามข้อเรียกร้องของสมาคมพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ดังนั้น คนหูหนวกและเป็นใบ้ไม่ว่าจะสามารถอ่านและเขียนหนังสือได้หรือไม่ ย่อมมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาดังกล่าวได้ แม้แต่ประเทศอูกันดา ทวีปแอฟริกา นายอเล็ก นีซี^{๒๗} ซึ่งเป็นคนหูหนวกสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับการเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แสดงให้เห็นว่าคนหูหนวกก็มีความสามารถเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เพียงแต่ต้องใช้ภาษามือในการสื่อสาร โดยต้องมีล่ามภาษามือช่วยแปลภาษาพูดหรือเขียนให้คนหูหนวกเข้าใจ สำหรับประเทศไทยมีคนหูหนวกหลายคนที่สนใจจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร แต่ไม่สามารถสมัครรับเลือกตั้งได้เนื่องจากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังนั้น สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยจึงได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเหล่านี้มาโดยตลอด และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗^{๒๘} ยังมีปัญหาเพราะห้ามคนพิการทุพพลภาพ รวมคนพิการทุกประเภทไม่ให้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบล เมื่อคนพิการหลายคนที่ประสงค์สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบลก็ไม่สามารถสมัครรับเลือกตั้งได้เพราะขาดคุณสมบัติ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลสลอยอำเภอวังซัน จังหวัดแพร่ ได้เลือกนายแปลก มูลเรือน พิการทางการเคลื่อนไหวเป็นประธานองค์การบริหารส่วนตำบล

^{๒๕} พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๑๖ “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร คือ ... (๖) เป็นบุคคลหูหนวกและเป็นใบ้”

^{๒๖} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดย่อมสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออก เมื่อปรากฏว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๑๗ ผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ... (๒) หูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้”

^{๒๗} กล่าวไว้ในบทที่ ๓ หัวข้อ (๒) ผลกระทบต่อคนพิการ หน้า ๔๕

^{๒๘} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๙ “ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตาม (๑) และ (๒) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๓) ถึง (๑๑) ดังต่อไปนี้ ... (๔) เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ วิกฤตจิต จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ...”

สำหรับพระราชบัญญัติที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๘ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๘ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๒๑ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ปรากฏว่ามีคนพิการที่ไปสมัครรับราชการ แต่ถูกปฏิเสธไม่รับสมัคร เช่น กรณีข้าราชการครู ข้าราชการตุลาการ เป็นต้น สำหรับข้าราชการครูนั้นได้มีการแก้ไขโดยให้สามารถมาสมัครได้ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ยังได้จัดโครงการให้ทุนการศึกษาแก่คนพิการไปศึกษาต่อต่างประเทศและกลับมารับราชการ และจัดโครงการสอบคัดเลือกคนพิการเข้าเป็นข้าราชการพลเรือน

อย่างไรก็ตาม ข้าราชการที่พิการในภายหลังมักจะถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนว่ายังสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้หรือไม่ และมักถูกตัดสินให้ออกจากราชการ ทั้งนี้ เพราะไม่มีระบบให้ข้าราชการที่พิการในภายหลังได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ เพื่อให้กลับเข้าไปทำงานในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งใหม่เช่นเดียวกับภาคเอกชน องค์กรของคนพิการจึงได้รับเรื่องร้องเรียนจากข้าราชการที่พิการในภายหลังเป็นจำนวนมาก^{๒๕}

๔) กฎหมายกลุ่มรัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน

จากการรวบรวมพระราชบัญญัติ จำนวน ๓๒ ฉบับ พบว่า ไม่มีพระราชบัญญัติฉบับใดมีถ้อยคำประเภทที่ ๑ แต่มีพระราชบัญญัติที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๘ ฉบับที่ใช้ถ้อยคำว่า “หย่อนความสามารถ” และใช้ในกรณีให้พ้นจากตำแหน่งการเป็นกรรมการซึ่งอยู่ในตำแหน่งได้ ระหว่าง ๓ - ๖ ปี ในกรณีนี้ คงไม่มีผลกระทบในการเข้าไปเป็นกรรมการของคนพิการ เพราะคนพิการที่มีความสามารถย่อมได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการได้ แต่จะมีผลกระทบบ้างในกรณีกรรมการมาพิการในภายหลัง ก็อาจถูกให้ออกจากการเป็นกรรมการ เพราะถือว่าหย่อนความสามารถได้ อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีกรรมการของรัฐวิสาหกิจที่พิการในภายหลังแล้วถูกให้พ้นจากตำแหน่ง กล่าวโดยสรุปแล้ว ถือได้ว่ากฎหมายกลุ่มนี้ยังไม่เคยส่งผลกระทบต่อการมีงานทำของคนพิการ

สำหรับ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ และข้อบังคับ จำนวน ๑๑๖ ฉบับ พบว่า พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ และข้อบังคับที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ จำนวน ๔๓ ฉบับ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ และข้อบังคับที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๕๕ ฉบับ^{๒๖} พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ และข้อบังคับที่ไม่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ และถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๔๕ ฉบับ ผลกระทบของกฎหมายกลุ่มนี้มีผลในทำนองเดียวกับกฎหมายกลุ่มราชการ แต่จะมีผลกระทบมากกว่าในกฎหมายกลุ่มราชการในเรื่องการสมัครเข้าไปทำงานในรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากรัฐวิสาหกิจมีจำนวนมากและ

^{๒๕} โปรดดูหัวข้อ ๓.๒.๒ ยุคกฎหมายเริ่มเปิดโอกาสและส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ (พ.ศ. ๒๕๑๘ - พ.ศ. ๒๕๔๑) หน้า ๕๓

^{๒๖} พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ จำนวน ๒๗ ฉบับที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ และถ้อยคำประเภทที่ ๒

การรับสมัครบุคคลเข้าทำงานก็ขึ้นอยู่กับระเบียบ ข้อบังคับของแต่ละรัฐวิสาหกิจ เมื่อมีปัญหาในรัฐวิสาหกิจใดก็แก้ปัญหานั้นได้เฉพาะรัฐวิสาหกิจนั้น ไม่เหมือนกับกรณีข้าราชการครูหรือข้าราชการพลเรือน ซึ่งเมื่อแก้ปัญหานั้นในระดับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้แล้วก็มีผลใช้บังคับได้ทั่วประเทศ

ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่พิการในภายหลัง ส่วนใหญ่ถูกให้ออกจากราชการในขณะที่ลูกจ้างของสถานประกอบการของเอกชนมีระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพแก่ลูกจ้างที่พิการในภายหลัง เพื่อให้กลับเข้าไปทำงานในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งใหม่ได้จากสถิติของสำนักงานประกันสังคม ระบุว่าลูกจ้างที่พิการในภายหลัง และได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพสามารถกลับเข้าทำงานในสถานประกอบการของเอกชนแห่งเดิมประมาณร้อยละ ๕๐ อีกประมาณร้อยละ ๒๐ ทำงานกับสถานประกอบการของเอกชนแห่งใหม่ และอีกประมาณร้อยละ ๓๐ เลือกที่จะประกอบอาชีพอิสระ^{๓๑}

จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มอาชีพข้างต้น แสดงให้เห็นว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ และข้อบังคับได้ส่งผลกระทบต่อคนพิการถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ โดยพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ และข้อบังคับที่ได้ส่งผลกระทบต่อคนพิการมากที่สุดไปสู่น้อยที่สุด คือ กฎหมายกลุ่มรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชน กฎหมายกลุ่มราชการ กฎหมายกลุ่มวิชาชีพและอาชีพอิสระ และกฎหมายกลุ่มองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับรายงานการสำรวจคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ระบุว่า มีคนพิการทำงานรัฐวิสาหกิจเพียงร้อยละ ๐.๐๘ ลูกจ้างรัฐบาลร้อยละ ๐.๙ และประกอบอาชีพอิสระร้อยละ ๑๓.๒๘ ของคนพิการทั้งประเทศ^{๓๒}

๓. การใช้ดุลพินิจของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

จากหัวข้อ ๓.๒ ประวัติความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนพิการ มีข้อเท็จจริงว่า บุคคลที่มีความเชื่อดั้งเดิมจะใช้ดุลพินิจในการตีความกฎหมายไปในทางจำกัดสิทธิของคนพิการ เช่นกรณีของนายประสิทธิ์ วงศ์หนองหว้า ซึ่งเป็นครู เมื่อตาบอดในภายหลัง ผู้บริหารโรงเรียนให้ออกจากราชการ ทั้งที่ยังสามารถทำงานเป็นครูสอนหนังสือได้^{๓๓} เป็นต้น ส่วนบุคคลที่มีความเชื่อใหม่ แม้ว่ากฎหมายจะจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพ บุคคลดังกล่าวก็พยายามที่จะใช้ดุลพินิจที่จะช่วยให้คนพิการมีงานทำ เช่นกรณีของนายวิรัช ศรีตุลานนท์ ซึ่ง อาจารย์ สถาพร สุวรรณนุช กรรมการมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ต้องการให้

^{๓๑} ข้อมูลจากรายงานการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านคนพิการ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๕ วันศุกร์ที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

^{๓๒} รายงานการสำรวจคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ หน้า ๗๖ ประกอบหน้า ๘๗

^{๓๓} นายประสิทธิ์ วงศ์หนองหว้า ถูกให้ออกจากราชการใน พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งได้มาร้องเรียนต่อสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ใน พ.ศ. ๒๕๒๙ และสภาคนพิการฯ ช่วยเหลือให้สามารถกลับเข้ามาเป็นข้าราชการครูได้อีกครั้ง ใน พ.ศ. ๒๕๓๑ และใน พ.ศ. ๒๕๔๕ นายประสิทธิ์ วงศ์หนองหว้า ได้รับรางวัลครูเกียรติยศเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ กรณีเรียนร่วมในโรงเรียนจัดโดยกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕

กองการศึกษาพิเศษจ้างเป็นครู แม้ไม่มีตำแหน่งว่างก็ได้บรรจุให้ทำงานในตำแหน่งนักการภารโรง ต่อมาจึงหาตำแหน่งใหม่ที่เหมาะสมให้ เป็นต้น แม้มาตรา ๓๐ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะห้ามเลือกปฏิบัติเพราะสภาพร่างกายหรือสุขภาพก็ตาม แต่เมื่อผู้ใช้กฎหมายที่มีความเชื่อดั้งเดิม ย่อมใช้ดุลพินิจจำกัดสิทธิของคนพิการในการประกอบอาชีพได้

ด้วยเหตุนี้ คนพิการจะมีงานทำหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับโชคของผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ จะมีความเชื่อแบบใดสำหรับประเทศไทย เนื่องจากผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจจำนวนมากมีความเชื่อดั้งเดิม กล่าวคือไม่เชื่อในศักยภาพของคนพิการ ดังนั้น การใช้ดุลพินิจจึงออกมาในลักษณะว่าคนพิการทำงานไม่ได้หรือไม่เหมาะสมที่จะทำงานนั้น ๆ

๓.๑ ปัญหาจากถ้อยคำในกฎหมาย

จากพระราชบัญญัติที่รวบรวมจำนวน ๗๓ ฉบับ มีพระราชบัญญัติที่มีถ้อยคำประเภทที่ ๒ คือเป็นถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ จำนวน ๑๙ ฉบับ แต่จะมีผลกระทบต่อคนพิการในการประกอบอาชีพอย่างชัดเจน จำนวน ๑๐ ฉบับ และมีพระราชกฤษฎีกา ระเบียบข้อบังคับ ที่มีถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ จำนวน ๕๕ ฉบับ

การที่กฎหมายมีถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ ทำให้ผู้ใช้กฎหมายมีความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของตนที่ต้องพิจารณาว่าคนพิการขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพนั้นหรือไม่ เมื่อตนมีหน้าที่ต้องพิจารณาต้องถือเอาความปลอดภัยไว้ก่อน ด้วยการลงความเห็นว่าคุณพิการขาดคุณสมบัติ เช่น กรณี นายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจิติ กลับประสิทธิ์ เป็นต้น ที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมใช้ดุลพินิจว่าบุคคลทั้งสองมีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ โดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมมีความเห็นว่าเมื่อพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดว่า “มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” เป็นคุณสมบัติต้องห้ามเป็นข้าราชการตุลาการ และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าข้อความดังกล่าวไม่ขัดต่อมาตรา ๓๐ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่จะต้องพิจารณาว่าบุคคลทั้งสองเป็นผู้มีกายเหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการหรือไม่ หากไม่ทำตามหน้าที่นี้ก็จะมีความผิดตาม มาตรา ๑๕๗ ของประมวลกฎหมายอาญา ฐานเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อมีหน้าที่ต้องพิจารณา ก็ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ จึงมีความเห็นว่านายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจิติ กลับประสิทธิ์ มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ

การใช้ดุลพินิจมีแต่เป็นโทษต่อคนพิการ เพราะคนพิการจะได้รับประโยชน์อย่างมากก็เสมอตัว คือ ยังทำงานต่อได้ หรือได้งานทำเหมือนคนอื่น แต่โดยทั่วไปมักจะไม่ได้รับประโยชน์ เพราะมักถูกใช้ดุลพินิจให้ออกจากงาน หรือไม่ให้งานทำ กล่าวโดยสรุป การมีถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจหาประโยชน์อย่างใดไม่ อีกทั้งยังมีพระราชบัญญัติที่ไม่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ และถ้อยคำประเภทที่ ๒ จำนวน ๔๘ ฉบับ และ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบข้อบังคับที่ไม่มีถ้อยคำประเภทที่ ๑ และถ้อยคำประเภทที่ ๒ มีจำนวน ๔๕ ฉบับ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ยังสามารถใช้ได้อยู่จนถึงทุกวันนี้

๓.๒ ปัญหาจากการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมาย

จากการศึกษา พบว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ ไม่มีถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ แต่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐบางคน อาจใช้ดุลพินิจจำกัดสิทธิของคณพิการในการประกอบอาชีพก็ได้ ปัญหาจากการบังคับใช้หรือปฏิบัติตามกฎหมายมักจะเกิดในกลุ่มของผู้ใช้กฎหมายที่มีความเชื่อดั้งเดิม ปัญหาจะเกิดขึ้นใน ๒ ลักษณะ คือ

๑) ผู้ใช้กฎหมายหรือผู้บังคับบัญชาไม่รับคณพิการเข้าทำงาน หรือให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจออกจากราชการหรืองาน โดยให้เหตุผลว่าพิการแล้วไม่สามารถปฏิบัติงานได้ การใช้ดุลพินิจเช่นนี้ทำให้คณพิการไม่มีงานทำ

๒) ผู้ใช้กฎหมายหรือผู้บังคับบัญชารับคณพิการเข้าทำงาน หรือกรณีข้าราชการพิการในภายหลังแต่ไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพและยังคงให้เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจต่อไป แต่ไม่ได้มอบหมายงาน คือรับเงินเดือนแต่ไม่ต้องทำงาน ซึ่งทางอีสานเรียกว่า “ข้าราชการบังเสากิน” ตามข้อเท็จจริงมีข้าราชการกลุ่มนี้จำนวนไม่น้อยทีเดียว โดยมักจะเลือกญาติพี่น้องหรือคนรู้จักให้รับราชการโดยไม่พิจารณาถึงความรู้ความสามารถ^{๓๔} การกระทำเช่นนี้ทำให้เกิดปัญหา ดังนี้

(๑) ความเสียหายแก่ทางราชการ เพราะทำให้คณพิการเป็นภาระของหน่วยงานเพราะหน่วยงานไม่สามารถรับบุคคลอื่นมาดำรงตำแหน่งงานนั้น ๆ ได้

(๒) ปัญหาในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ที่รู้สึกว่าจะไม่ยุติธรรม และอาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกัน

(๓) ผลกระทบต่อตัวคณพิการ การกระทำดังกล่าวไม่ได้สร้างความมั่นคงในอาชีพหรือการทำงานของคณพิการแต่ประการใด เนื่องจากคณพิการได้เข้ามาทำงานโดยยึดความพอใจของผู้ใช้กฎหมายหรือผู้บังคับบัญชา ซึ่งมักจะอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวจึงมักจะรับคณพิการโดยมิได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถของคณพิการ ซึ่งหากต่อมากณพิการถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน ก็อาจส่งผลกระทบต่อคณพิการต้องถูกปลดออกจากราชการ

จะเห็นได้ว่า ปัญหาข้างต้นนอกจากจะเกิดจากความเชื่อดั้งเดิมแล้ว ยังเกิดจากการไม่มีกฎหมายคุ้มครองให้ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่พิการในภายหลังมีสิทธิฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพโดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ ยิ่งไปกว่านั้น การที่ข้าราชการที่พิการในภายหลังจะเป็นข้าราชการต่อไปได้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ในขณะที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการของเอกชนนั้น เมื่อลูกจ้างพิการในภายหลังจะได้รับโอกาสฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพและกลับเข้ามาทำงานในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งใหม่

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการจำกัดสิทธิของคณพิการในการประกอบอาชีพที่เกิดจากกฎหมาย ซึ่งเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

^{๓๔} จากการสัมภาษณ์นายประหยัด ภูหนองโอง เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

๑) การกำหนดลักษณะของงานหรืออาชีพของคนพิการซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักความเชื่อในศักยภาพคนพิการ กล่าวคือ ให้มีการจ้างงานในอาชีพเท่าที่กำหนดว่าคนพิการสามารถทำได้เท่านั้น

๒) การกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพในบทบัญญัติของกฎหมาย เริ่มจากการนำถ้อยคำ ๑๒ ลักษณะมาวิเคราะห์ และพบว่า ถ้อยคำลักษณะที่ ๑ ถึงถ้อยคำลักษณะที่ ๕ เป็นถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดเจน และถ้อยคำลักษณะที่ ๖ ถึงถ้อยคำลักษณะที่ ๘ เป็นถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ และถ้อยคำลักษณะที่ ๙ ถึงถ้อยคำลักษณะที่ ๑๒ เป็นถ้อยคำที่ไม่มีข้อความที่จำกัดสิทธิคนพิการ และมีพระราชบัญญัติจำนวน ๖ ฉบับ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ จำนวน ๔๓ ฉบับ มีถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดเจน มีพระราชบัญญัติ จำนวน ๑๙ ฉบับ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ จำนวน ๕๕ ฉบับ มีถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ และมีพระราชบัญญัติ จำนวน ๔๘ ฉบับ และพระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ จำนวน ๔๕ ฉบับ ที่ไม่มีที่ถ้อยคำลักษณะที่ ๑ ถึงถ้อยคำลักษณะที่ ๑๒

๓) การใช้ดุลพินิจของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกิดจากกฎหมายเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ พบว่า พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับที่มีถ้อยคำลักษณะที่ ๑ ถึงถ้อยคำลักษณะที่ ๘ ได้กีดกันคนพิการไม่ให้มีงานทำ และทำให้ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่พิการในภายหลังต้องออกจากงาน ทำให้ผู้ใช้กฎหมายหรือผู้บังคับบัญชามีเหตุอ้างได้ว่าตนจำเป็นต้องใช้ดุลพินิจ มิฉะนั้นตนเองอาจมีความผิดอาญาได้ หรือ อาจเกิดจากผู้ใช้ดุลพินิจที่มีความเชื่อดั้งเดิม การใช้ดุลพินิจของผู้มีความเชื่อดั้งเดิม ไม่ว่าจะป็นกรณีไม่ให้คนพิการมีงานทำหรือให้มีงานทำแต่ไม่มอบหมายงานให้รับผิดชอบล้วนแต่เป็นผลเสียแก่คนพิการทั้งสิ้น

ภาคผนวก

- : ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ
เพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ. (นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ คณะ เป็นผู้เสนอ)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตราย
หรือ การป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.
- : คำชี้แจงความจำเป็นในการตรากฎหมาย
- : พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ
เพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖

ร่างพระราชบัญญัติ (ฉบับที่..) พ.ศ.

(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะ เป็นผู้เสนอ)

(๑)

(สำเนา)

เลขรับ ๒๑๑/๒๕๕๐ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๐

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๑๙ กันยายน ๒๕๕๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะ
เหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ด้วยกระผมและคณะสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติผู้มีรายชื่อทำนี่ยุติขอเสนอ
ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๓ ประกอบ มาตรา ๑๔๒ ดังมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย
ตามแนบทำนี่ยุติ

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ ผู้เสนอ
(นายวิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์)
สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(ลงชื่อ) เตือนใจ ดีเทศน์ ผู้เสนอ (ลงชื่อ) มุกดา อินตะสาร ผู้เสนอ
(นางเตือนใจ ดีเทศน์) (นางมุกดา อินตะสาร)

(ลงชื่อ) พลเรือเอก สุรินทร์ เรืองอารมณ ผู้เสนอ (ลงชื่อ) สุวัฒน์ อันใจกล้า ผู้เสนอ
(สุรินทร์ เรืองอารมณ) (นายสุวัฒน์ อันใจกล้า)

(ลงชื่อ) พลอากาศเอก วัลลภ มีสมศัพย์ ผู้เสนอ (ลงชื่อ) อูมา สุคนธมาน ผู้เสนอ
(วัลลภ มีสมศัพย์) (นางอูมา สุคนธมาน)

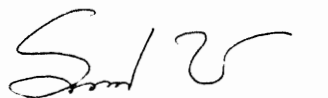
(ลงชื่อ) วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์ ผู้เสนอ (ลงชื่อ) พลเอก เพิ่มศักดิ์ พวงสาโรจน์ ผู้เสนอ
(นายวัลลภ ตั้งคณานุรักษ์) (เพิ่มศักดิ์ พวงสาโรจน์)

(โปรดพลิก)

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติผู้ร่วมเสนอ
ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ต่อ)

(ลงชื่อ)	สำราญ รอดเพชร (นายสำราญ รอดเพชร)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	ร้อยตำรวจเอก ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	ประภัทร์ ศรีลัมพ์ (นายประภัทร์ ศรีลัมพ์)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	ทศพร ศิริสัมพันธ์ (นายทศพร ศิริสัมพันธ์)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	บัญญัติ ทศนียะเวช (นางบัญญัติ ทศนียะเวช)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	ชบ ยอดแก้ว (นายชบ ยอดแก้ว)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	วรรษย์ ชวพงศ์ (นายวรรษย์ ชวพงศ์)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	สุนันทา สมบุญธรรม (นางสุนันทา สมบุญธรรม)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	ประยงค์ รมรงค์ (นายประยงค์ รมรงค์)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	อดิศักดิ์ ศรีสรรพกิจ (นายอดิศักดิ์ ศรีสรรพกิจ)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	ชัชวาล อภิบาลศรี (นายชัชวาล อภิบาลศรี)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	พลอากาศเอก ระเด่น ฟุ้งพัทตร์ (ระเด่น ฟุ้งพัทตร์)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	ประกอบ วิโรจนกุฎ (นายประกอบ วิโรจนกุฎ)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	จური วิจิตรวาทการ (นางจური วิจิตรวาทการ)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	พลโท บรรเทิง พูนขำ (บรรเทิง พูนขำ)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	พลอากาศเอก ปัญญา ศรีสุวรรณ (ปัญญา ศรีสุวรรณ)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	ว่าที่ร้อยเอก จิตร ศรีธรรานนท์ (จิตร ศรีธรรานนท์)	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	พลตำรวจโท มาโนช คัตรูลี (มาโนช คัตรูลี)	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ)	ทวี สุรฤทธิกุล (นายทวี สุรฤทธิกุล)	ผู้เสนอ			

สำเนาถูกต้อง

(นายรพีพงศ์ ภูษฎาภิรมย์)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติ
สำนักการประชุม

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

(๓)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการ
ผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..)
พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ
เพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อแก้ไขให้ข้าราชการผู้ที่ตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ
เพราะเหตุปฏิบัติราชการมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับ
อันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อให้ข้าราชการที่ประสบกับ
การป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ ทำให้เป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการ
ผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใด
ที่เหมาะสมได้ ประกอบกับเพื่อเป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๔)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

สงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..)

พ.ศ.

.....
.....
.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับ
อันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับ
อันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการ
ผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ.๒๕๕๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘ ถ้าอันตราย หรือการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ
ทำให้ข้าราชการผู้ใดตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟู
สมรรถภาพทางอาชีพ และมีสิทธิกลับมาปฏิบัติราชการใหม่ในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้”

.....

.....

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

บันทึกวิเคราะห์สรุป

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ
เพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

โดยที่พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ นั้น บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบันสมควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจะเป็นบทบังคับให้หน่วยงานของภาครัฐ สามารถขยายขอบข่ายของการพัฒนาข้าราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน

๒. การขอข้อมูลหรือความเห็นจากส่วนราชการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีผลให้หน่วยงานราชการต่างๆต้องดำเนินกิจกรรม ภายใต้การควบคุม กำกับและดูแลของกระทรวงการคลัง จึงได้รับข้อมูลและความเห็นชอบของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ

๓. กฎหมายที่เสนอ กำหนดให้มีการขออนุญาตเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ และมีความจำเป็นเพียงใด

กำหนดให้บรรดาหน่วยงานของรัฐ ต้องจัดให้มีการฟื้นฟูข้าราชการในหน่วยงานที่ได้รับอันตรายในขณะปฏิบัติหน้าที่ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดการฟื้นฟูเพื่อให้สามารถกลับเข้ามาทำงานใหม่ได้

๔. หลักการในประเด็นสำคัญตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๘ เพื่อให้ข้าราชการที่ประสบกับการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ ทำให้เป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้

คำชี้แจงความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๒. ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เสนอ

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๓. ความเป็นมา

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อให้ข้าราชการที่ประสบกับการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ ทำให้เป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้ ดังนั้นจึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๔. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๔.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก

เพื่อให้ข้าราชการที่ประสบกับการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ ทำให้เป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้

๔.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

ปัจจุบันนี้หน่วยงานภาคเอกชน หรือองค์กรอิสระภาคประชาชน มีระดับของการฟื้นฟูพนักงานหรือลูกจ้างที่ได้รับความพิการหรือทุพพลภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ สามารถลาไปฟื้นฟูและสามารถกลับมาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งที่เหมาะสมได้ ดังนั้นในส่วนของหน่วยงานภาครัฐควรมีการฟื้นฟูข้าราชการเหมือนภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖

๔.๓ ปัญหาความบกพร่องที่ต้องแก้ไข

ในระหว่างที่ลูกจ้างหรือพนักงานของหน่วยงานภาคเอกชนเวลาพิการหรือทุพพลภาพ เนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ มีสิทธิลาไปฟื้นฟูและสามารถกลับมาปฏิบัติหน้าที่ใหม่ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิของประชาชนทุกภาคส่วน

๔.๔ เหตุผลที่ทำให้เชื่อได้ว่ามาตรการนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาหรือบกพร่องได้

ให้มีกฎหมายให้ทำได้ข้าราชการก็ควรจะได้สิทธิ ดังนั้นควรมีการตั้งศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ เพื่อฟื้นฟูสำหรับข้าราชการที่ได้รับความพิการหรือทุพพลภาพ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ ในอันที่จะส่งผลดีต่อการพัฒนาทั้งภาคบุคลากรและหน่วยงานของรัฐ

๕. ผู้กระทำการตามภารกิจ

หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน

LIRT

๖. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๖.๑ ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ส่งผลให้ข้าราชการในหน่วยงานของรัฐได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยที่ภาครัฐบาลไม่แตกต่างกับองค์กรเอกชน องค์กรอิสระภาคประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดการสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคของสิทธิของประชาชน

๖.๒ การบังคับใช้กฎหมาย

โดยที่การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้าราชการที่ประสบกับการป่วยเจ็บ การถูกประทุษร้าย หรือเพราะอุบัติเหตุ ทำให้เป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ ให้ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในเรื่องหลักของความเสมอภาค ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ

๖.๓ สภาพบังคับของกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ข้าราชการมีสิทธิลาไปเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พร้อมกับมีสิทธิกลับมาทำงานในตำแหน่งอื่นใดที่เหมาะสมได้

๗. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

ไม่มี เนื่องจากเป็นพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติม

๘. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

ทำให้ข้าราชการที่ต้องทุพพลภาพ ไม่ต้องเป็นภาระของครอบครัว สามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคตและสามารถเป็นข้าราชการต่อไปได้ ในฐานะเดิมหรือฐานะใหม่ตามความเหมาะสม

๙. ความพร้อมของรัฐ

หน่วยงานภาครัฐมีความพร้อมที่จะดำเนินการให้ข้าราชการมีคุณภาพชีวิตที่มากขึ้น ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

๑๐. วิธีการทำงาน การตรวจสอบและการประเมินผลสัมฤทธิ์

๑๐.๑ วิธีการทำงาน

การดำเนินการยังคงถือตามพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๖ เช่นเดิม

๑๐.๒ การตรวจสอบและการประเมินผลสัมฤทธิ์

การตรวจสอบและการประเมินผลสัมฤทธิ์ยังคงมาตรการตามมาตรฐานเดิมของพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๖ เช่นเดิม

๑๑. อำนาจในการออกอนุบัญญัติ

กระทรวงการคลัง

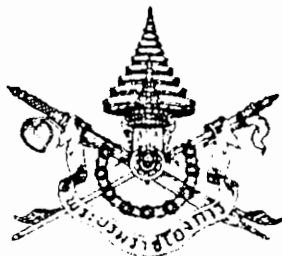
LIART

๑๒. การรับฟังความคิดเห็น

จากนักวิชาการ คนพิการ ข้าราชการที่พิการหรือทุพพลภาพ โดยมีงานวิจัยสนับสนุนคือ รายงานการวิจัยเรื่อง การแก้ไขกฎหมายที่กีดกันคนพิการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม: ศึกษากรณีกฎหมาย และกฎระเบียบที่จำกัดสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ โดยรองศาสตราจารย์ วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ (ตำแหน่งในขณะนั้น) นายมณฑิธร บุญตัน และนางสาวอัครพรรณ ขวัญชื่น โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตราย
หรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๔๖

พระราชบัญญัติ

สงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ

พ.ศ. ๒๕๕๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เป็นปีที่ ๕๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๖”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้าราชการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน แต่ไม่รวมถึงข้าราชการส่วนท้องถิ่น

LIRT

“รัฐมนตรีเจ้าสังกัด” หมายความว่ารวมถึงผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลส่วนราชการที่ไม่สังกัดกระทรวงหรือทบวง

มาตรา ๕ ข้าราชการผู้ใดได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการในหน้าที่ หรือถูกประทุษร้ายเพราะเหตุกระทำการตามหน้าที่ ให้ผู้นั้นได้รับการสงเคราะห์ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

การขอรับการสงเคราะห์ต้องแสดงรายงานแพทย์ที่ทางราชการรับรองตามความหมายของกฎหมาย ว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กับรายงานแสดงเหตุที่ต้องรับอันตรายหรือการป่วยเจ็บหรือถูกประทุษร้าย นั้นด้วย

มาตรา ๖ ข้าราชการผู้ใดได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ หรือถูกประทุษร้ายอันเกิดจากกรณี ดังกล่าวในมาตรา ๕ มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยรัฐบาลเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงการคลัง กำหนด

มาตรา ๗ ในระหว่างที่ต้องรักษาพยาบาล ถ้ารัฐมนตรีเจ้าสังกัดพิจารณาเห็นสมควรจะให้ ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บ หรือถูกประทุษร้ายนั้นได้ลาหยุดราชการเพื่อรักษาตัวเกินกว่า เวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการลาของข้าราชการก็ได้ และในระหว่างได้รับ อนุญาตให้ลา ให้ข้าราชการผู้นั้นได้รับเงินเดือนเต็ม

ถ้าระหว่างที่ต้องรักษาพยาบาล ข้าราชการผู้นั้นต้องเกษียณอายุตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่อไปจนกว่าการ รักษาจะถึงที่สุด

หลักเกณฑ์และวิธีการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลจนกว่าการรักษาจะถึงที่สุดให้เป็นไปตามระเบียบ ที่กระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา ๘ ถ้าอันตรายหรือการป่วยเจ็บ หรือการถูกประทุษร้ายอันเกิดจากกรณีดังกล่าวใน มาตรา ๕ ทำให้ข้าราชการผู้ใดตกเป็นผู้ทุพพลภาพหรือพิการ อันเป็นเหตุจะต้องออกจากราชการตาม กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่ใช้อยู่ หากรัฐมนตรีเจ้าสังกัดพิจารณาเห็นว่าข้าราชการผู้นั้นยังอาจ ปฏิบัติหน้าที่ราชการอื่นใดที่เหมาะสมได้และเมื่อข้าราชการผู้นั้นประสงค์จะรับราชการต่อไป รัฐมนตรี เจ้าสังกัดจะสั่งให้ข้าราชการผู้นั้นไปรับราชการในตำแหน่งหน้าที่อื่นก็ได้

มาตรา ๙ ข้าราชการซึ่งได้รับการสงเคราะห์ดังกล่าวในมาตรา ๘ ยังไม่มีสิทธิรับบำนาญพิเศษ ถ้าต่อมาผู้นั้นได้ออกจากราชการเมื่อใด ให้มีสิทธิได้รับบำนาญพิเศษ ดังนี้

(๑) ได้บำนาญพิเศษโดยคำนวณตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่ใช้อยู่ และตามเงินเดือนที่ได้รับในวันที่ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บหรือถูกประทุษร้าย โดยเงินเดือนให้มีความหมายอย่างเดียวกับคำว่า “เงินเดือนเดือนสุดท้าย” ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

(๒) ถ้าผู้นั้นนอกจากราชการโดยมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญปกติตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่ใช้อยู่ในเวลาออกและผู้นั้นขอรับบำนาญปกติ ให้คำนวณบำนาญปกติตามสิทธินั้นบวกเข้ากับบำนาญพิเศษใน (๑) ด้วย เว้นแต่ถ้าผู้นั้นนอกจากราชการโดยไม่ได้รับบำนาญปกติก็ให้ได้รับบำนาญพิเศษตาม (๑) แต่อย่างเดียว

(๓) ถ้าผู้นั้นนอกจากราชการด้วยกรณีที่เกิดสิทธิที่จะได้รับบำนาญพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่ใช้อยู่ในเวลาออก ให้ผู้นั้นได้รับสิทธิตามกฎหมายนั้นหรือบำนาญพิเศษตามความใน (๑) แล้วแต่บำนาญพิเศษรายใดจะมีจำนวนมากกว่า

มาตรา ๑๐ เมื่อข้าราชการซึ่งได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๘ ถึงแก่ความตายให้จ่ายเงินเป็นบำเหน็จตกทอดสามสิบเท่าของบำนาญพิเศษที่คำนวณได้ตามความในมาตรา ๘ (๑) ให้แก่บุคคลตามที่กฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการบัญญัติไว้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการแบ่งส่วนบำเหน็จตกทอดตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าผู้นั้นถึงแก่ความตายด้วยกรณีที่เกิดสิทธิได้รับบำนาญพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่ใช้อยู่ในเวลาตาย ก็ให้ทายาทได้รับสิทธิตามกฎหมายนั้น หรือบำนาญพิเศษตามความในมาตรา ๘ (๑) แล้วแต่บำนาญพิเศษรายใดจะมีจำนวนมากกว่า ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการแบ่งส่วนและเงื่อนไขการจ่ายบำนาญพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ได้รับการสงเคราะห์ดังกล่าวในมาตรา ๘ หลายครั้งโดยไม่ได้ออกจากราชการ เมื่อถึงเวลาต้องออกจากราชการให้คำนวณบำนาญพิเศษทุกครั้ง และให้ได้รับการสงเคราะห์ครั้งที่มียังจำนวนเงินสูงสุดแต่อย่างเดียว

มาตรา ๑๒ ข้าราชการผู้ใดถึงแก่ความตาย ทูพพลภาพ พิกار หรือได้รับอันตรายสาหัสเนื่องจากเหตุดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๕ มีสิทธิได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๑๓ การพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการซึ่งถึงแก่ความตาย ทูพพลภาพ หรือพิการ์เนื่องจากเหตุดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๕ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๑๔ ข้าราชการผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เมื่อออกจากราชการหรือถึงแก่ความตายนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ข้าราชการผู้นั้นหรือทายาทได้รับสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕ ให้ผู้ซึ่งได้รับหรือมีสิทธิได้รับเงินบำนาญเป็นรายเดือนตามพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาคงมีสิทธิได้รับเงินบำนาญเป็นรายเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ต่อไปจนกว่าจะหมดสิทธิ

มาตรา ๑๖ ให้บรรดาระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการกำหนดระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการสงเคราะห์ข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการ โดยกำหนดให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติการสงเคราะห์ และกำหนดให้ข้าราชการดังกล่าวซึ่งต้องเกษียณอายุในระหว่างรักษาพยาบาล ให้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายจนกว่าการรักษาจะถึงที่สุด รวมทั้งกำหนดให้ทายาทของข้าราชการผู้ได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติราชการซึ่งต่อมาถึงแก่ความตาย ได้รับบำเหน็จตกทอดแทนบำนาญตกทอด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้